

Mesilasperede suvine hooldamine ja paljundamine, kärjemajanduse korraldamine
Kokkuvõtte Tallinna piirkondlikust mesindusõppusest Mesila talus Harjumaal 08.06.2010.a.
Lektor Sergei Kozlov, lektorileping PR-6-1.5-61
Mesindusõppus toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

TEEMAD: *Mesilasperede suvise hooldamise võtteid.*
Mesilasperede paljundamine.
Mesila kärjemajandus, vaha sulatamine ja puhastamine

Sissejuhatuseks

Enne kui hakata käsitlema mesila töövõtteid, tuleks endale selgeks teha, miks me mesilasi peame. Kui peame mesilasi nende „sumina“ pärast ainult hobina, siis on tegemist ühtede töövõtetega. Kui soovime, et mesilased meie puu- ja marjakultuure tolmeldaksid ning oma perele ka mett annaksid, peame lähtuma juba täpsematest hooldusvõtetest. Kui aga mesindus on meie peamiseks sissetuleku allikaks mee tootmise näol, siis tuleb lähtuda juba hoopis teistsugustest põhimõtetest, sest tegemist on suure tootmisega.

Sõltumata meie mesinduse mastaabist peame alati lähtuma mesilaste bioloogiast, nende loomulikust käitumisest ja vajadustest. Tähelepanuta ei tohi jätta looduse kevadist-suvist arenemist.

I. Mesilasperede suvise hooldamise võtteid

Kõigepealt üldised põhimõtted. Kui normaalselt talvituv pere on jõudnud kevadesse ja ilmad on soodsad, tehakse puhastuslend. Nüüd ärkab pere „talveunest“ ja hakkab kasvama. Et ilmad on veel külmad, korjet pole või on tagasihoidlikult ja mesilasi alles vähe, tuleb jälgida, et nendel toitu jätkuks. Mesilaste peamine ülesanne on nüüd kasvatada üles uued noored mesilased. See on talvitunud mesilaste kõige tähtsam töö. Talvine mesilaskobar on kindlasti juba jõudnud „laeni“ ja kuigi tarus kärjeraamade servadel ja äärmistel kärgedel võib veel toitu olla, ei pruugi see olla madalate temperatuuride tõttu mesilastele kättesaadav. Seepärast on kasulik talvekobara kohale anda peredele lisa pudersööda näol. Nüüd on kindel, et need pered enam nälga ei jää. **kipuvad liiga iiresti arenema**

Umbes kahe nädala pärast, kui ilmad on juba soojemad ja emadele on vaja uut munemisruumi, tuleb lisada kaks eelmisel aastal ülesehitatud kärjega raami. Need paigutatakse haudmeraamide vahele, kummalegi poole keskmisi raame nii, et mõlemad oleksid haudmeraamide vahel. Nii sunnitakse ema intensiivsemalt munema. Kui aga enne ei ole peredele pudersööta antud, siis pere areng jääb kahe-kolme nädala võrra hilisemaks. Nädala pärast hakkavad juba kooruma esimesed uued mesilased. Kulub veel nädal kaks, kui nende vahanäärmed tööle hakkavad ja tekib vajadus hakata kõrge ehitama. Nüüd laiendatakse peret juba ülesehitamata kärjepõhjadega. Üldine põhimõte on selles, et kõik talvel peres olnud kärjed tuleb kätte saada. Aga need on ju haudme all. Seepärast laiendatakse kärjepõhjadega haudmeraamide vahele, nihutades talvel peres olnud raame järjest pesa ääre poole.

Nii laiendatakse peresid, jälgides kogu aeg, et oleks korjet ja et noortele mesilastele jätkuks tööd.

II. Mesilasperede paljundamine

Näitame, kuidas on kõige lihtsam moodustada lendperet ja lasta kasvada uuel emal.

Tõesti, veel tänapäevalgi tuleb ette mesilaste pidajaid, kes pole mesilasema näinudki. Ollakse kuulnud, et perede viletsa arenemise korral tuleb neile anda uus ema, aga, et enne seda tuleb vana ema üles leida ja kõrvaldada, on suureks uudiseks! Iga mesinik peaks oskama ise kasvatada ema ja paljundada peresid ilma sülemeid kasutamata.

Kõige lihtsam on näidata tarus tehtavaid vajalikke toimetusi suure kärjeraamade hoidmise kastiga, sest selle külgedelt on kärgede paiknemine kõigile hästi jälgitav. Kujutleme, et see on taru. Selleks, et teha lendpere ilma ema üles otsimata, tuleb tarru pesaraamide vahele panna neid eraldav põhjani ulatuv vahelaud (otsalaud). Nüüd on pere jaotatud kaheks, pooled mesilased on ühel, pooled teisel vool vahelauda. Omavahel kokku nad ei saa. Jälgida tuleks, et kummagi poole mesilastel oleks lennuava.

Eesti tarudes saab seda teha nii, et ühe poole mesilased kasutavad endist lennuava, teise poole omad aga taru tagaküljel olevat väikest lendlat. Aga kus on ema, seda me ei tea. Ja polegi tähtis. Kui vaatame nelja päeva pärast tarusse, siis ühel pool vahelauda on ehitatud ase-ema kuppe, teisel pool aga on munadega kargi, järelkult on ema seal. Kui ema on selles pere osas, kes kasutavad esialgset lendlat, siis on kõik korras. Kui aga teises pooles, oleks kasulik taru pöörata 180 kraadi.

Selles pere pooles, kus on ase-ema kupud on kasulik selleks hetkeks kaanetatud emakupp maha võtta. Jätta sisse suuruselt järgmine (üks või kaks) kupp. Sellest koorub uus ema.

Kogu selliste ettevõtmete juures on veel mitmeid nüansse, kuid peamine on ära toodud. Kõik kohalolnud said esitada küsimusi, millele oli lektoril ammendavad vastused olemas.

Lisaks tutvustati nii teoreetiliselt kui praktiliselt professionaalset emakasvatust, kus tuleb kasutada isetehtud või tööstuslikke emakupu algeid ja nendesse vageldada – tõsta 1-2 päeva vanuseid vaklu.

Praktiliselt vaatasime ka millistest peredest tasub võtta paljundamiseks emakasvatusematerjali ja millised pered mesilaste käitumise seisukohalt ei ole selleks sobivad.

III. Mesila kärjemajandus, vaha sulatamine ja puhastamine

Lektor kirjeldas tavalist s.o enamkasutatavat vahasulatusmeetodit ja näitas, millise vaha tavamesinik sellest saab. Püüdes vaha kvaliteeti tõsta, sulatatakse saadud vaha veel teist korda. Kui vaha sulatamisel vees kasutatakse liiga kõrget temperatuusi, siis need veel sulamata vaha tükid, mis puutuvad kokku sulatusnõu seintega, saavad sulatusnõu seintel liiga palju soojust ja temperatuur tõuseb liiga kõrgeks. Selle tagajärjel kipuvad vahas olevad õietolmuterakesed kõrbema minema, muutuvad tumedaks, sellega muudavad vaha värvi ja neid on edaspidi väga raske vahast eemaldada. Sergei Kozlov demonstreeris, millist „prahti“ settib sulast vahast kolmepäevase selitamise järel. Ainult sellisest puhtast vahast, mis nüüd on tõesti ilus kollane, saab valmistada korralikku kärjepõhja.

S. Kozlov on üles ehitanud terve „vahatööstuse“ alates vaha sulatamisest, filtreerimisest, selitamisest kuni kärjepõhja valmistamiseni. Päeva lõpetuseks vaatasime, kuidas töötavad vahalindi valmistamise liin ja selle hilisem graveerimise liin. Lektor selgitas miks ja millist reguleerimist need seadmed vajavad, et kärjepõhja saada.

15. juuni 2010